

Cirkulärnr: 10:5
Diariernr: 10/0131
Handläggare: Lena Dalman
Avdelning: Avdelningen för juridik
Datum: 2010-01-13
Mottagare: Gemensam kommunadministration
Landstingsstyrelsens kansli
Kommunala och landstingskommunala stiftelser
Kommunjurister
Landstingsjurister
Rubrik: Ändringar i stiftelselagen
Bilagor: 1 Lag om ändring i stiftelselagen (SFS 2009:244)
2 Förordning om ändring i stiftelseförordningen (SFS
2009:295)
3 Lag om ändring i stiftelselagen (SFS 2009:567)

CIRKULÄR 10:5

Gemensam kommunadministration
Landstingsstyrelsens kansli
Kommunala och landstingskommunala
stiftelser
Kommunjurister
Landstingsjurister

Ändringar i stiftelselagen

1 Sammanfattning

Riksdagen har under 2009 beslutat om vissa ändringar i stiftelselagen (1994:1220) och i viss annan lagstiftning som berör stiftelser. Ändringarna innebär följande.

- Alla stiftelser ska vara registrerade och tilldelas ett organisationsnummer.
- Stiftelser bildade av eller tillsammans med staten, en kommun eller ett landsting ska inte längre vara undantagna från fullständig tillsyn. Antalet länsstyrelser som ska vara tillsynsmyndigheter begränsas.
- Förutsättningarna för ändring av föreskrifter som avser stiftelsens ändamål mildras något.
- Tillsynsmyndigheten ska i fortsättningen fatta uttryckliga, aktiva, beslut om att tillåta ändring av detaljföreskrifter.
- Förutsättningarna för att avveckla små stiftelser utökas.
- Vissa nya regler om bokföringsskyldighet, räkenskapsmaterial, protokoll m.m. införs.

Ovan angivna ändringar har som huvudregel trätt i kraft den 1 januari 2010 (SFS 2009:244, prop. 2008/09:84, bet. 2008/09:CU17). Övergångsbestämmelserna är dock detaljerade och redovisas vid behov under respektive avsnitt.

- Vissa nya regler om entledigande av revisor har trätt ikraft den 1 juli 2009 (SFS 2009:567, prop. 2008/09:135, bet. 2008/09:CU28).

Vid läsning av cirkuläret bör uppmärksammas att ändringarna i vissa fall enbart berör stiftelser bildade av eller tillsammans med staten, kommun eller landsting (nedan kallade kommunala stiftelser), i vissa fall enbart donationsfonder och i en del fall båda kategorierna.

2 Registrering och tillsyn

2.1 Registrering

Från och med den 1 januari 2010 ska alla stiftelser vara registrerade. Detta är ingen nyhet för kommunala stiftelser, som redan tidigare varit registreringspliktiga.¹

Donationsfonder har tidigare varit registreringspliktiga om de varit skyldiga att upprätta årsredovisning eller om det av stiftelseförordnandet framgått att den ska vara registrerad. Nu ska alla stiftelser registreras², även om de inte ska upprätta årsredovisning (vilket färre donationsfonder kommer behöva göra, se avsnitt 4.1 och 4.2).

Från och med den 1 januari 2010 minskas antalet länsstyrelser som blir registrerings- och tillsynsmyndighet. Den närmare fördelningen framgår av 4 a § stiftelseförordningen.³ Det blir även registreringsmyndigheten – och inte som nu skatteverket – som tilldelar stiftelsen ett organisationsnummer. Därmed elimineras det problemet att skatteverket och länsstyrelsen gör olika bedömningar huruvida en förmögenhetsmassa utgör en stiftelse.⁴

För stiftelseregistret utgår registerhållningsavgifter som tas ut av stiftelserna. Av propositionen framgår att detta system bör ses över med hänsyn till den ökade administrativa börda som registreringsskyldigheten kan innebära för mindre stiftelser. Det kan finnas mycket små stiftelser som egentligen uppfyller villkoren för en avveckling. Dessa vill kanske få tid på sig att fatta beslut om avveckling i stället för att registrera sig. Mot bakgrund därav har en särskild övergångsregel beslutats⁵ av innebörd att för oregistrerade stiftelser äldre regler gäller fram till utgången av år 2015 om inte stiftelsen väljer att ansöka om registrering.

Sammanfattningsvis kan alltså sägas att oförändrade registreringsregler gäller för de kommunala stiftelserna, medan oregistrerade privata donationsfonder får fram till utgången av år 2015 på sig att ansöka om registrering.

2.2 Tillsyn

En viktig nyhet är att kommunala stiftelser från och med den 1 januari 2010 som huvudregel inte längre kommer att vara undantagna från fullständig tillsyn. Enda undantaget är vissa stiftelser som enligt stiftarens förordnande ska vara undantagna från tillsyn.⁶ Tidigare har gällt att tillsynsmyndigheten enbart utövat en be-

¹ 10 kap. 1 stiftelselagen, 2 kap. 3 § och 6 kap. 1 § bokföringslagen

² Med undantag för stiftelser vars tillgångar enbart får användas till förmån för bestämda fysiska personer; 1 kap 7 § stiftelselagen

³ 10 kap. 1 § 2 st. och 9 kap. 1 § 2 st. stiftelselagen; stiftelseförordningen bifogas detta cirkulär

⁴ Lagen (1974:174) om identitetsbeteckning för juridiska personer m.fl. Prop. 2008/09:84 sid. 33

⁵ P. 8 i övergångsbestämmelserna

⁶ 9 kap. 10 § 1 st. 3 p. stiftelselagen

gränsad tillsyn, bestående i att tillsynsmyndigheten i stort enbart haft befogenhet att ge stiftelserna råd och anvisningar. Endast i vissa särskilda undantagsfall har tillsynsmyndigheten haft befogenhet att vidta tvångsåtgärder.⁷

Rent konkret innebär ändringen att tillsynsmyndigheten får betydligt fler befogenheter gentemot de kommunala stiftelserna. Tillsynsmyndigheten *ska* ingripa om det kan antas att stiftelsens förvaltning eller revisionen av stiftelsen inte utövas i enlighet med stiftelseförordnandet eller bestämmelserna i stiftelselagen eller att en styrelseledamot eller förvaltaren annars missköter sitt uppdrag. Tillsynsmyndigheten får begära in handlingar eller upplysningar från stiftelsen, kalla till och delta vid sammanträde med stiftelsens styrelse eller förvaltare samt om särskild anledning föreligger utföra inspektion hos stiftelsen. Vid inspektion är styrelsen eller förvaltaren skyldig att hålla stiftelsens kassa, värdehandlingar och övriga tillgångar samt räkenskapsmaterial tillgängliga för dem som utför inspektionen. Tillsynsmyndigheten får också förelägga en eller flera styrelseledamöter eller förvaltaren att fullgöra sina åligganden och förbjuda verkställighet av beslut eller förelägga om rättelse.⁸

Ändringarna innebär konkret att länsstyrelsen kan ingripa när myndigheten får kännedom om eventuella brister i en kommunal stiftelse. Sveriges Kommuner och Landsting invände i lagstiftningsärendet att anledning till ändring saknades, eftersom kommunala stiftelser omfattas av offentlighetsprincipen och därmed redan omgärdas av en hög grad av öppenhet. Förbundet fick dock inte gehör för sin synpunkt.

Som en följd av att kommunala stiftelser inte längre omfattas av undantagsbestämmelsen i 9 kap. 10 § stiftelselagen blir kommunala stiftelser från den 1 januari 2010 skyldiga att ge in årsredovisningen och revisionsberättelsen till länsstyrelsen. Några särskilda övergångsbestämmelser finns inte. Detta betyder att redan årsredovisning och revisionsberättelse avseende räkenskapsåret 2009 ska ges in. Handlingarna ska ges in till länsstyrelsen senast sex månader efter räkenskapsårets utgång.⁹

Årsredovisningen ska ha upprättats av styrelsen eller förvaltaren och lämnas till revisorerna senast fyra månader efter räkenskapsårets utgång.¹⁰ Revisionsberättelse och av revisorerna påtecknad årsredovisning ska överlämnas till styrelsen senast fem och en halv månad efter räkenskapsårets utgång.¹¹ Dessa regler har gällt redan tidigare.

⁷ 9 kap. 10 § 2 st stiftelselagens lydelse före den 1 januari 2010 (avsaknad av namn, utebliven årsredovisning, avsaknad av revisor m.m.).

⁸ 9 kap. 3 – 5 §§ stiftelselagen

⁹ 8 kap. 3 § årsredovisningslagen (1995:1554).

¹⁰ 8 kap. 2 § årsredovisningslagen

¹¹ 4 kap. 12 – 13 § stiftelselagen

För donationsfonderna är reglerna om tillsyn och ingivande av årsredovisning oförändrade.

3 Ändring av föreskrifter i ett stiftelseförordnande m.m.

3.1 Allmänt – tidigare gällande regler

Bestämmelserna om ändring av föreskrifter i stiftelseförordnanden finns i 6 kap. stiftelselagen. Dessa kan delas in i fem kategorier.

1. Ändring av stiftelsens ändamålsbestämmelse (6 kap. 1 § 1 st. 1 p. stiftelselagen. Beslut har fattats av Kammarkollegiet och anmälan om ändringen har gjorts till stiftelseregistret.¹²
2. Ändring av övriga föreskrifter uppräknade i 6 kap. 1 § 1 st. stiftelselagen (p. 2-9). Beslut har fattats av Kammarkollegiet. Anmälan om ändringen har gjorts till stiftelseregistret.¹³
3. Ändring utan tillstånd utan att det finns ett ändringsförbehåll i stiftelseförordnandet (6 kap. 3 § 2 st. stiftelselagen). Anmälan har gjorts till tillsynsmyndigheten. Beslutet har fått verkställas om inte tillsynsmyndigheten förbjudit det inom tre månader (med rätt till tre månaders förlängning), 6 kap. 4 § stiftelselagen. Anmälan om ändringen har gjorts till stiftelseregistret.¹⁴
4. Ändring utan tillstånd enligt ett ändringsförbehåll i föreskrifter för en stiftelse bildad efter stiftelselagens ikraftträdande (6 kap. 3 § 1 st. stiftelselagen). Anmälan har gjorts till tillsynsmyndigheten. Ändringen har fått verkställas om inte tillsynsmyndigheten förbjudit det inom tre månader (med rätt till tre månaders förlängning), 6 kap. 4 § stiftelselagen. Anmälan om ändringen har gjorts till stiftelseregistret.¹⁵
5. Ändring utan tillstånd med stöd av äldre ändringsförbehåll i stiftelser bildade före stiftelselagens ikraftträdande. Inget tillstånd har krävts och ingen anmälan har behövt göras till tillsynsmyndigheten. Ändringen har inte behövt anmälas till stiftelseregistret.¹⁶

Vissa ändringar har nu införts. Bakgrunden till ändringarna är bl.a. att få en säkrare dokumentation om vilka ändringar som gjorts i stiftelseförordnanden. Ändringarna har trätt i kraft den 1 januari 2010.

¹² 10 kap. 3 § stiftelselagen.

¹³ 10 kap. 3 § stiftelselagen

¹⁴ 10 kap. 3 § stiftelselagen

¹⁵ 10 kap. 3 § stiftelselagen

¹⁶ 10 § lagen (1994:1221) om införande av stiftelselagen, prop. 1993/94:9 och 10 kap. 3 § stiftelselagen i lydelse före den 1 januari 2010

3.2 Nya regler; ändring av föreskrifter enligt 6 kap. 1 § stiftelselagen efter beslut av Kammarkollegiet (kategori 1 och 2)

Det är alltså Kammarkollegiet som fattar beslut om ändring av föreskrifter enligt 6 kap. 1 § stiftelselagen. Förutsättningarna har dock mildrats något vad gäller ändring av föreskrifter om stiftelsens ändamål.

I 6 kap. 1 § 2 st. stiftelselagen har tidigare angivits att föreskrifter generellt får ändras, upphävas eller i särskilt fall åsidosättas endast om de på grund av ändrade förhållanden inte längre kan följas eller har blivit uppenbart onyttiga eller uppenbart stridande mot stiftarens avsikter eller om det finns andra *särskilda skäl*. Den sista grunden om särskilda skäl har dock inte ansetts vara tillämplig på ändamålsbestämmelser.¹⁷ För att möjliggöra ändringar utan att ändrade förhållanden inträtt eller att övriga rekvisit är uppfyllda har formuleringen ”synnerliga skäl” tillförts lagtexten som en särskild grund när det gäller ändring av ändamålsbestämmelser.

Det ska enligt propositionen föreligga mycket speciella omständigheter för att sådana ändringar ska kunna göras. Bestämmelsen är främst avsedd att tillämpas när stiftelsens ändamål fortfarande är möjligt att iaktta men det på grund av samhällsutvecklingen framstår som orimligt att behålla ändamålet i sin nuvarande utformning. Detta torde främst komma ifråga för näringsdrivande stiftelser som påverkas av förändringar i omvärlden i större utsträckning än andra stiftelser. Synnerliga skäl kan anses vara för handen om en stiftelse som bedriver konkurrensutsatt näringsverksamhet har angelägna skäl att anpassa sin verksamhet så att det påverkar ändamålet trots att ändamålet ännu inte blivit omöjligt att följa. Andra exempel är stiftelser som har som ändamål att äga och förvalta viss egendom och där förordnandet innehåller avyttringsförbud eller förbud att riva eller bygga om.¹⁸

Vad gäller övriga i 6 kap. 1 st. uppräknade föreskrifter är reglerna oförändrade. Kammarkollegiets beslut enligt 6 kap. 1 § stiftelselagen överklagas nu till länsrätten i Stockholm (efter den 1 februari 2010 förvaltningsrätt). Prövningstillstånd krävs för prövning i kammarrätten.¹⁹

Övergångsvis gäller att om beslut fattats om ändring av ett stiftelseförordnande före den 1 januari 2010, äldre regler gäller vid Kammarkollegiets handläggning.

¹⁷ Prop. 2008/09:84 sid. 60

¹⁸ Prop. 2008/09:84 sid. 93

¹⁹ 6 kap. 2 § stiftelselagen, prop. 2008/09:84 sid. 93

3.3 Nya regler; ändring efter beslut av tillsynsmyndigheten (kategori 3 och 4)

3.3.1 Ändring utan stöd i ändringsförbehåll (kategori 3)

Ändringarna innebär att tillsynsmyndigheten framgent måste fatta ett uttryckligt beslut för att ändringen av föreskriften ska kunna ske. Tremånadersgränsen tas också bort. Beslut om ändring får fattas av styrelsen eller förvaltaren endast om föreskriften på grund av ändrade förhållanden inte längre kan följas eller har blivit uppenbart onyttig eller uppenbart stridande mot stiftarens avsikter eller om det finns andra särskilda skäl.²⁰ Ansökan om tillstånd får avslås endast om styrelsens eller förvaltarens beslut strider mot stiftelselagen. Att ändringen framstår som olämplig är inte tillräckligt för att neka tillstånd. Ansökan görs av styrelsen eller förvaltaren. Till ansökan bör bifogas det protokoll som innefattar beslutet om ändring och, om beslutet avser en stiftelse som ännu inte registrerats i stiftelseregistret, en kopia av stiftelseförordnandet.²¹

Övergångsvis gäller att om anmälan gjorts före den 1 januari 2010 ärendet handläggs enligt äldre bestämmelser; alltså med tremånadersfrist och möjlighet till förlängning i högst tre månader. Något uttryckligt tillstånd kommer inte att meddelas i dessa fall.²²

3.3.2 Ändring med stöd av ändringsförbehåll (kategori 4)

Bestämmelserna är i stort oförändrade. Här räcker det alltså med en anmälan. Orsaken till att man inte även här krävt ett uttryckligt ställningstagande från tillsynsmyndighetens sida är att man då i praktiken skulle övergå till en ordning där ändringsförbehåll inte tillerkänns giltighet. Regeln har flyttats till 6 kap. 4 § stiftelselagen.²³ Möjligheten till förlängning med tre månader för förbudsmeddelande från tillsynsmyndigheter försvinner. Förbud får endast meddelas om ändringen strider mot stiftelselagen.

Övergångsvis gäller att en anmälan som gjorts före den 1 januari 2010 handläggs enligt äldre bestämmelser; alltså med tremånadersfrist och möjlighet till förlängning med ytterligare högst tre månader för tillsynsmyndigheten att meddela förbud.

²⁰ 6 kap. 3 § stiftelselagen, prop. 2008/09:84 sid. 94

²¹ A.st.

²² Prop. sid. 103

²³ Prop. 2008/09:84 sid. 59

3.4. Nya regler; ändring utan tillstånd eller anmälan till tillsynsmyndigheten (kategori 5)

Reglerna om ändring av föreskrifter med stöd av äldre ändringsförbehåll kvarstår oförändrade. Dock införs ett krav på att sådana ändringar ska anmälas till stiftelseregistret från och med den 1 januari 2010. Ingen särskild övergångsbestämmelse finns. Detta bör innebära att alla ändringsbeslut som fattas efter ikraftträdandet i sådana stiftelser ska anmälas till stiftelseregistret.

3.5 Avveckling av små stiftelser

Redan tidigare har funnits möjlighet att avveckla små stiftelser genom att förbruka deras tillgångar för det ändamål som bestämts eller så nära detta som möjligt.²⁴ Denna regel har ansetts vara alltför sträng. Den har ändrats på så sätt att det nu räcker med att stiftelsen bildades för mer än tjugo år sedan (tidigare femtio år) och att värdet på tillgångarna understiger tio prisbasbelopp (tidigare ett prisbasbelopp). Övriga rekvisit är oförändrade. Beslutet ska liksom tidigare anmälas till tillsynsmyndigheten. Stiftelsen anses upplöst när tillgångarna förbrukats.²⁵ Enligt förarbetena bör denna bestämmelse tillämpas först sedan andra alternativ utretts. Styrelsen eller förvaltaren bör i första hand kontrollera om ändring av föreskrifter i stiftelseförordnandet kan råda bot på problemet.²⁶

Om beslut fattats om att förbruka en stiftelses tillgångar före den 1 januari 2010 gäller den äldre bestämmelsen vid tillsynsmyndighetens prövning.

4 Bokföringsskyldighet, årsredovisning m.m.

4.1 Höjd gräns för bokföringsskyldighet

För de kommunala stiftelserna innebär de nya reglerna inte någon förändring, eftersom kommunala stiftelser även tidigare varit bokföringsskyldiga.

För donationsfonder höjs däremot gränsen för när bokföringsskyldighet inträder från tio prisbasbelopp till ett fast belopp på en och en halv miljon kronor.²⁷ Man har ansett att kostnaderna för bokföring och revision (auktoriserad eller godkänd revisor krävs för bokföringsskyldig stiftelse) medför orimligt höga kostnader för mindre stiftelser. Icke bokföringsskyldiga stiftelser ska dock liksom tidigare fortlöpa förä räkenskaper över belopp som in- och utbetalats.²⁸ Stiftelselagen har

²⁴ 6 kap. 5 § stiftelselagen

²⁵ 7 kap. 18 § stiftelselagen

²⁶ Prop. 2008/09:84 sid. 96 och prop. 1993/94:9 sid. 183

²⁷ 2 kap. 3 § bokföringslagen (1999:1078)

²⁸ 3 kap. 2 § stiftelselagen

också moderniserats så att dokument, mikroskrift och maskinläsbara medier som används för att bevara räkenskapsinformation ska bevaras i tio år.²⁹

Enligt övergångsbestämmelserna ska de nya reglerna om bokföringsskyldighet tillämpas första gången för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 2009.

4.2 Ingivande av räkenskapssammanställning till tillsynsmyndigheten

Genom den i 4.1 angivna lagändringen räknar man med att knappt 5 000 stiftelser befrias från skyldigheten att upprätta årsredovisning. Detta får även till följd att länsstyrelsen inte med automatik får del av räkenskapsmaterialet.³⁰ För att förbättra kontrollmöjligheterna har införts en ny bestämmelse om att en icke bokföringsskyldig stiftelse vid vite kan föreläggas att ge in räkenskapssammanställning till tillsynsmyndigheten.³¹ Föreläggande ska utfärdas om någon begär det. På det här sättet kan man åstadkomma en insyn i icke bokföringsskyldiga stiftelser.

Man bör även notera att något undantag inte gjorts för stiftelser som står under begränsad tillsyn.³² Avsikten med bestämmelsen är dock inte att utvidga tillsynsbefogenheterna för länsstyrelsen.³³ Möjligheten att begära in handlingar följer för tillsynsmyndighetens del av 9 kap. 4 § 1 p. stiftelselagen.

4.3 Årsredovisning

Eftersom skyldigheten att upprätta årsredovisning för stiftelser i princip är knuten till bokföringsskyldigheten, innebär förändringarna att donationsfonder under gränsvärdet en och en halv miljon kronor framgent enbart behöver upprätta räkenskapssammanställning.

Kommunala stiftelser har redan tidigare varit skyldiga att upprätta årsredovisning.

4.4 Ingivande av årsredovisning till registreringsmyndigheten

Av årsredovisningslagen³⁴ följer att årsredovisningen och revisionsberättelsen ska ges in till registreringsmyndigheten senast sex månader efter räkenskapsårets utgång. De nya reglerna medför att så länge årsredovisning ska upprättas i stiftelsen, årsredovisningen ska ges in till registreringsmyndigheten.

Från sagda bestämmelse görs numera endast undantag för vissa stiftelser som står under begränsad tillsyn. För dessa räcker det att de håller bestyrkta kopior av årsredovisninghandlingar tillgängliga för alla som är intresserade. Tillsynsmyndig-

²⁹ 3 kap. 2 § tredje st. stiftelselagen

³⁰ 8 kap. 3 § årsredovisningslagen

³¹ 3 kap. 2 § sista st. stiftelselagen

³² Prop. sid. 49

³³ A.st.

³⁴ 8 kap. 3 § årsredovisningslagen

heten har möjlighet att med stöd av 9 kap. 5 § stiftelselagen förelägga styrelseledamöter eller en förvaltare att fullgöra denna skyldighet.

Att kommunala stiftelser inte längre undantas från skyldighet att ge in årsredovisning till registreringsmyndigheten har behandlats i avsnitt 2.2.

5 Övriga ändringar 2010-01-01

5.1 Protokollföring

Stiftelselagen har kompletterats med bestämmelser om att protokoll över styrelsens beslut i en stiftelse med egen förvaltning ska undertecknas av den som varit protokollförare och justeras av ordföranden, om denne inte fört protokollet.³⁵

Vid anknuten förvaltning (donationsfonder) ska det liksom tidigare föras protokoll över de beslut förvaltaren fattar. Nytt är att protokollet ska undertecknas av protokollföraren. Om beslutet fattats vid ett sammanträde, ska protokollet justeras av ordföranden om denne inte fört protokollet. Vid sammanträde i en stiftelse med anknuten förvaltning anses den vara ordförande som varit ordförande vid det sammanträde då beslutet fattades.³⁶ Som exempel kan nämnas en barn- och utbildningsnämnd som förvaltar en stipendiefond. Ordföranden vid nämndens sammanträde är då att betrakta som ordförande i stiftelselagens mening.

Ändringarna införs för att förbättra förutsättningarna för tillsyn och försvåra missbruk av stiftelseformen.

5.2 Utvidgad skadeståndsskyldighet

En styrelseledamot eller förvaltare har enligt gällande regler varit skyldiga att ersätta stiftelsen den skada som de orsakat stiftelsen genom vårdslöshet. De har även varit skyldiga att ersätta ”någon annan” för skada som uppstått genom att åsidosätta föreskrifterna i stiftelseförordnandet eller stiftelselagen. Sista ledet i bestämmelsen har nu kompletterats med att skadeståndsskyldighet även inträder om årsredovisningslagen åsidosätts.³⁷

³⁵ 2 kap. 13 och 20 §§ stiftelselagen

³⁶ Prop. 2008/09:84 sid. 89

³⁷ 5 kap. 1 § stiftelselagen. Denna skyldighet fanns tidigare i stiftelselagen eftersom reglerna om stiftelsers bokföringsskyldighet tidigare fanns där. När regleringen om bokföringsskyldighet och årsredovisning flyttades till bokföringslagen (1999:1078) föll denna skadeståndsskyldighetsgrund bort.

6 Revisorer

6.1 Tydligare förutsättningar för revisor att avgå

Enligt tidigare gällande regler upphörde ett tillsvidareuppdrag som revisor först när en ny revisor utsetts. Revisorn kunde med andra ord inte entledigas eller frigöra sig från sitt uppdrag om inte någon annan revisor utsetts. Vid uppdrag för bestämd tid kunde däremot revisorn entledigas eller avgå i förtid. Stiftelselagen har nu ändrats så att även ett tillsvidareuppdrag kan upphöra utan att någon ny revisor utsetts. Om revisorn vill avgå ska revisorn både vid tillsvidareförordnanden och visstidsförordnanden anmäla detta till den som har utsett honom eller henne.³⁸

Saklig grund krävs för entledigande av revisor

Entledigande av revisor i förtid kunde förut ske utan motivering. Nu har – med förebild i revisorsdirektivet³⁹ i 4 kap. 7 § stiftelselagen införts en regel om att en revisor kan entledigas endast på saklig grund. Saklig grund kan exempelvis vara att revisorn på grund av sjukdom eller hög arbetsbelastning är svårtillgänglig eller inte kan utföra sitt uppdrag inom den tid eller med den omsorg som krävs.⁴⁰ Att de rättsliga förutsättningarna förändrats kan också utgöra saklig grund, som att stiftelsen inte längre är skyldig att ha godkänd eller auktoriserad revisor. Detta kommer att aktualiseras för de stiftelser som genom de lagändringarna inte längre behöver upprätta årsredovisning.⁴¹ En blank förklaring att uppdragsgivaren förlorat förtroendet för revisorn är inte saklig grund. Om däremot förklaringen underbyggs av konkreta uppgifter som visar att uppdragsgivarens uppfattning är välgrundad är det att anse som saklig grund.⁴² Regeln gäller både tillsvidareuppdrag och tidsbestämda uppdrag.

Bestämmelsen reglerar enbart det stiftelserättsliga förhållandet mellan stiftelsen och revisorn, och inte det kontraktsrättsliga. En särskild bedömning måste således göras angående till vilken tidpunkt avtalet med revisorn kan bringas att upphöra.⁴³

6.2 Anmälan till tillsynsmyndigheten om att uppdrag upphört

Om en revisors uppdrag upphör i förtid eller ett uppdrag att vara revisor tills vidare upphör utan att någon ny revisor utsetts ska anmälan om detta ske till tillsynsmyndigheten av både revisorn och den som utsett denne. I anmälan ska också

³⁸ 4 kap. 7 § stiftelselagen

³⁹ 2006/43/EG

⁴⁰ Prop. 2008/09:135 sid. 161

⁴¹ A.st. Se även 4 kap. 4 § stiftelselagen

⁴² A. prop. sid. 109

⁴³ A. prop. sid. 162

anges skälet till att uppdraget upphört.⁴⁴ Länsstyrelsen har enligt förarbetena att kontrollera att en förklaring kommit in, inte om de skäl som åberopats exempelvis utgör saklig grund.⁴⁵

När det gäller stiftelser som är skyldiga att upprätta årsredovisning ska revisorn dessutom lämna en redogörelse för de iakttagelser han eller hon gjort fram till tidpunkten för sin avgång.⁴⁶ Sistnämnda regel gäller inte för revisorer i stiftelser som står under begränsad tillsyn.⁴⁷ Däremot gäller anmälningsskyldigheten enligt 4 kap. 7 § sista stycket stiftelselagen (se ovan) alla stiftelser. Tillsynsmyndigheten får på så sätt kännedom om att revisor eventuellt saknas har då möjlighet att vidta åtgärder så att en ny revisor utses.⁴⁸ Stiftelselagen har också kompletterats med en uttrycklig bestämmelse om skyldighet för den som har rätt att utse eller entlediga revisor att vidta åtgärder för att en ny revisor utses.⁴⁹

6.3 Övergångregler för reglerna om revisorer

Ändringarna enligt detta avsnitt har trätt i kraft den 1 juli 2009. Inga särskilda övergångsbestämmelser finns, varför reglerna gäller fullt ut.

Praktiska konsekvenser

För kommunerna och landstingens del kan vara bra att tänka på följande.

- Inventera donationsfonderna och ta ställning till om oregistrerade stiftelser ska registreras och därmed även få organisationsnummer. Övergångsregler för registrering finns fram till år 2015.
- Var medveten om att kommunala stiftelser från och med årsskiftet som huvudregel står under fullständig tillsyn från länsstyrelsens sida. Detta kan innebära att rutinerna i stiftelserna måste ändras.
- Årsredovisning och revisionsberättelse ska ges in till länsstyrelsen redan nu under år 2010 för de kommunala stiftelserna som tidigare stått under begränsad tillsyn.
- Se över rutinerna med protokoll i alla stiftelser så att dessa undertecknas och justeras.
- Kontrollera vilken länsstyrelse som blir stiftelsens tillsynsmyndighet.

⁴⁴ 4 kap. 7 § sista st. stiftelselagen

⁴⁵ Prop. 2008/09:135 sid. 110

⁴⁶ 4 kap. 7 § 3 st. stiftelselagen

⁴⁷ 4 kap. 7 § 4 st. stiftelselagen

⁴⁸ 4 kap. 8 § stiftelselagen

⁴⁹ 4 kap. 7 a § stiftelselagen

- Överväg behovet av auktoriserad eller godkänd revisor i donationsfonderna. Skyldigheten att ha yrkesrevisor begränsas nu genom att mindre färre stiftelser behöver upprätta årsredovisning.

Frågor i anledning av detta cirkulär besvaras av förbundsjuristerna

Lena Dalman, tfn. 08-452 79 73 och

Per Henningsson, tfn. 08-452 79 78.

Sveriges Kommuner och Landsting

Avdelningen för juridik

Hans Ekman

Lena Dalman

Bilagor:

- 1 Lag om ändring i stiftelselagen (SFS 2009:244)
- 2 Förordning om ändring i stiftelseförordningen (SFS 2009:295)
- 3 Lag om ändring i stiftelselagen (SFS 2009:567)